

Voorbereiding op de Wet des Heeren

*Ontdek mijn ogen, dat ik aanschouwe de wonderen van
Uw wet.*

Psalm 119:18

Inleiding

Het is een merkwaardige geschiedenis die we lezen in Exodus 15:23-25, waar ons verteld wordt hoe de Israëlieten tijdens hun trektocht door de woestijn in Mara kwamen. Ze hadden veel dorst en ze vonden er genoeg water, maar alleen water dat bijzonder bitter smaakte en dat ze daardoor niet konden drinken. Daardoor kwam er onder hen veel gemopper en geklaag. Maar de Heere was het volk genadig en Hij hielp hen uit in deze grote nood¹. Hij wees Mozes een hout aan, dat hij op Gods bevel in dat bittere water van Mara wierp. En ... direct daarop raakte dat water alle bitterheid kwijt en werd het door middel van het hout zoet en smakelijk. Hierdoor dronken de Israëlieten het water met genoegen en werden ze er erg door verkwikt.

We moeten er beslist niet aan twijfelen, geliefden, dat de Heere door deze bijzondere en wonderlijke gebeurtenis het volk iets geestelijks wilde leren. Hij wilde hun aandacht via aardse tot hemelse zaken opheffen. Het was immers zo dat Gods goedertieren en Vaderlijke handelwijze met Zijn volk erop gericht

1. nood en ongelegenheid

was om hun hart langs alle mogelijke wegen en middelen op te heffen tot de dingen die hun zaligheid betroffen.

Dit bijzondere gebeuren was voor hen daarom een heldere spiegel, een afbeelding om hun het dierbare kruishout van Christus voor ogen te stellen, waaraan Hij eenmaal op de door Hem bepaalde tijd gehangen en gedood zou worden. Dat hout heeft een goddelijke kracht om alles wat door de zonde bitter is geworden, voor een arme, gelovige ziel weer zoet en smakelijk te maken. Dat gebeurt als de gelovige het kruis van Christus in zijn hand neemt en in zijn eigen bittere water werpt, waardoor hij het water, hoe bitter het ook is, weer met grote smaak kan drinken. Het kruis van Christus neemt immers alle bitterheid die in de dingen is, daaruit helemaal weg en maakt alles waarmee het in aanraking komt weer helemaal zoet en smakelijk.

Welnu, er is geen water dat voor een zondig mens bitterder is om te drinken dan de heilige en volmaakte Wet van God. Die Wet was voor Adam in het paradijs een bijzonder lieflijke en aangename drank. Het was een hemelse nectar waarmee hij zich in zijn volmaakte en heilige staat niet genoeg kon verzadigen. Al die mooie rivieren in de hof van Eden konden hem niet zo verblijden als de dierbare Wet van de Heere. Maar zodra Adam gezondigd en de Wet van God moedwillig overtreden had, zodra hij begonnen was het onrecht als water in te drinken, is deze Wet voor hem en al zijn nakomelingen veranderd in zeer bitter water, waarvan zij niet meer konden drinken. Deze Wet bewerkt nu immers voor een zondaar niet anders dan de vloek en de toorn van God. Uit de werken van de Wet kan geen vlees meer behouden of gerechtvaardigd worden.

Maar zie, nu heeft de allerhoogste God in Zijn oneindige barmhartigheid een middel uitgedacht om het bittere water van de

Wet – dat wij zelf door onze moedwillige zonden zo bitter gemaakt hebben – voor een arme, verslagen en gelovige zondaar weer helemaal zoet en smakelijk te maken. Dit middel is het dierbare kruishout van onze Zaligmaker Jezus Christus. Zodra een arme zondaar met een oprecht berouw en leedwezen over al zijn zonden door de Geest van het ware geloof het kruishout van de Heere Jezus aangrijpt en dat in het bittere water van de Wet werpt, wordt dat water door dit hout direct heel zoet, lieflijk en smakelijk gemaakt. Dat gebeurt zodra hij als een goddeloze en machteloze – door de Wet voor eeuwig vervloekt en door God tot de helse straf veroordeeld – in een volkomen afzien en verloochening van zichzelf en van alles om hem heen, geheel en al zijn toevlucht neemt tot het kruis van de Heere Jezus om alleen daardoor uit genade heel zijn zaligheid van God te verkrijgen.

De Heere Jezus neemt immers de vloek van de wet geheel en al weg, en verlost Zijn gelovigen van de schuld van hun zonden. Hij verwerft voor hen de genade en de verzoening met God en heiligt en vernieuwt hun hart inwendig door Zijn Heilige Geest. Daardoor krijgen zij een volkomen genoegen in de Wet van God; zij gehoorzamen die graag en met liefde en richten hun levenswandel daar geheel en al naar in. Zo wordt het bittere water van de Wet voor ons en onze ziel door het kruis van Christus weer zoet en smakelijk gemaakt, zodat wij ons daarmee niet genoeg kunnen verzadigen.

Dit zijn de zaken, geliefden, die wij in dit uur wat meer onder uw aandacht willen brengen en waarover we met u willen spreken.

Onderwijs vooraf

In de Heidelbergse Catechismus werd in de vorige Zondagsafdeling² gesproken over de bekering van de mens – een bekering waardoor hij in beginsel wordt geheiligd en bekwaam gemaakt om als een door de Heere verlost mens in alle dankbaarheid voor Hem te leven. Hij kan nu zowel in- als uitwendig³ wandelen op de weg van de ware godzaligheid. Ook werd in diezelfde Zondag 33 gesproken over de goede en godzalige werken die door de bekeerden plaatsvinden vanuit een waar geloof, naar de Wet van God en tot eer van Zijn Naam. Daarna gaat de Catechismus verder door afzonderlijk over deze Wet van God te spreken. Die is immers de enige regel en het volmaakte voorschrift waarop al onze daden en bezigheden, zowel in- als uitwendig, steeds gericht moeten zijn om werkelijk goed te zijn en de Heere te kunnen behagen. Daar besteedt de Catechismus elf Zondagen lang aandacht aan, waarbij geheel de Wet van God kort en zakelijk verklaard wordt. Al het goede dat de Heere ons *gebiedt*, wordt ons voorgehouden naast al het kwade en zondige dat Hij ons *verbiedt*.

Maar, geliefden, om heel deze verklaring door de verlichtende genade van Gods Geest goed te kunnen begrijpen, is het erg hard nodig dat we vooraf onderwijs ontvangen over de ware aard van deze Wet des Heeren en hoe wij die moeten zien als maatstaf en norm voor ons leven. Alle christenen, zowel binnen als buiten onze kerk, zullen zonder enige moeite belijden dat de Wet van God de volmaakte norm en regel voor ons leven is – met uitzondering van enkele dwaalgeesten, zoals de

2. Zondag 33.

3. naar ziel en ligchaam

antinomianen of wetsbestrijders⁴. De Wet moet door ons in alle opzichten gehouden worden en we moeten er met ziel en lichaam aan gehoorzamen. Die belijdenis is op zich goed, en er valt niets op aan te merken.

Het gaat er echter om dat wij deze Wet van God enkel en alleen houden door de zuivere genade van onze Heere Jezus Christus en door de hemelse kracht van Zijn Heilige Geest. Dat gebeurt naar de aard van het nieuwe Evangelieverbond waarin alle ware gelovigen zich nu met God in Christus bevinden. Dit is echter een zaak die door de mensen, zowel in als buiten onze kerk, doorgaans nog niet zo goed begrepen wordt. O nee! Dit is een 'grote verborgenheid der godzaligheid'⁵ die maar door weinig mensen onder ons door het werk van de Geest des Heeren wordt begrepen. Op dit punt zijn alle niet-wedergeboren mensen ten enenmale blind en totaal verduisterd in hun verstand. Dit zijn dingen die van de Geest van God zijn, die zij niet begrijpen of verstaan kunnen, omdat ze geestelijk moeten worden onderscheiden (1 Kor. 2:14). Zij kennen de heiligheid, de volmaaktheid en de geestelijkheid van Gods Wet niet, en daarom weten ze ook niet van hun geestelijke onmacht en zien ze evenmin hun vloekwaardige en verloren staat door de zonde. Zij

4. Antinomianen zijn mensen die zó sterk de nadruk leggen op het feit dat Christus door Zijn verzoenend lijden en sterven alles voor hen heeft gedaan, dat zij nauwelijks of geen accent meer gelegd willen hebben op een leven van heiligmaking dat christenen horen te leiden. In de 17^e en 18^e eeuw was er een strijd gaande tussen antinomianen en neonomianen; deze laatsten legden in reactie op de antinomianen juist zón sterke nadruk op het onderhouden van Gods Wet dat ze de schijn wekten dat de mens door eigen activiteit nog wat kan toebrengen aan zijn zaligheid. Van der Groe probeerde het juiste evenwicht tussen beide stromingen te bewaren.

5. 1 Tim. 3:16.

zien er niet met alle ernst naar uit om door een waar geloof met Christus en Zijn dierbaar bloed tot verzoening verenigd te zijn en door Hem uit genade van de vloek van de Wet en de zonden verlost te worden. Nee, aan dit alles gaan zij in hun leven geheel en al voorbij. Het is wel zo dat ze deze zaken met hun verstand toestemmen en belijden, maar het gaat hun er dan alleen maar om de Wet van God als een Wet van het werkverbond te gehoorzamen. Ze menen dat ze door hun eigen natuurlijke kracht – buiten Christus om – die Wet wel tot op zekere hoogte⁶ kunnen houden en gehoorzamen. Door die gehoorzaamheid aan de Wet menen zij dan de zaligheid van God te zullen krijgen. Zo proberen ze door hun eigen werk, ten dele of geheel en al, voor God rechtvaardig te worden.

Maar pas op, dit is de verkeerde weg waarop alle onbekeerde en niet-wedergeboren mensen met heel hun hart wandelen, waardoor helaas vele duizenden in onze kerk rampzalig zijn en voor eeuwig verloren gaan. Daarom is het heel hard nodig, geliefden, om eerst wat nader uit te leggen waar het nu eigenlijk om gaat⁷ vóór we met de Catechismus verdergaan met de uitleg van de Wet des Heeren. Het gaat er namelijk om hoe Gods Wet door ons moet gehouden worden als een heilige regel of voorschrift voor ons leven en onze levenswandel in het genadeverbond van het Evangelie⁸. Daarin worden wij door een oprecht en zuiver geloof overgebracht in de Heere Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God, rechtvaardigheid, heiligmaking en volkomen verlossing (1 Kor. 1:30).

6. eenigermate

7. opening doen, van derzelve eigenlijke gelegenheid

8. het Evangelische genade-verbond

Ach, mijn verlangen is dat de Heere deze prediking wil zegenen, en dat ieder van ons net als David in Psalm 119:18 in zijn hart vurig zal bidden: ‘Ontdek mijn ogen, dat ik aanschouwe de wonderen van Uw wet.’

De Wet des Heeren

We zullen ons in deze preek dus nog niet bezighouden met de verklaring van onze Catechismus, maar alleen spreken over de Wet des Heeren in het algemeen. Dat doen we op deze manier:

1. We zullen u enkele zaken in het bijzonder voorhouden die we voor een goed begrip van Gods Wet beslist moeten weten;
2. Daarna zullen we nader aantonen met welk doel de Heere Zijn Wet aan ons, zondige mensen, gegeven heeft; en hoe die door ons in een waar geloof door de kracht en genade van de Heere Jezus, onderhouden en gehoorzaamd moet worden als een regel van ons leven onder het Evangelie van Zijn genadeverbond.

We zullen hierbij zó te werk gaan dat we ons niet ophouden door de verschillen met anderen over deze stof te benadrukken. We zeggen hier met Paulus: ‘Doch indien iemand schijnt twistgierig te zijn, wij hebben zulke gewoonte niet, noch de gemeenten Gods’ (1 Kor. 11:16). Laten zij die daar genoeg in hebben, maar twisten; wij hebben er geen zin in. We hebben geleerd dat Gods waarheid zuiver en helder is, als onze ogen althans zuiver en helder zijn. De waarheid is als het licht van de zon; als zij dus maar puur⁹ en eenvoudig wordt voorgehouden, verdrijft ze door haar eigen licht al de duistere nevels en

9. naakt

alle geharrewar¹⁰ van waanwijze mensen, zonder dat men zich daarmee hoeft bezig te houden.

Wat het eerste punt betreft, willen we kort stilstaan bij vijf afzonderlijke aspecten, namelijk: (1) de oorsprong van de Wet des Heeren, (2) haar geestelijkheid, (3) haar volmaaktheid, (4) haar onveranderlijkheid, en (5) haar heiligheid en rechtvaardigheid. Dat zijn zaken die we grondig moeten kennen om tot een enigszins helder begrip¹¹ van de Wet des Heeren te komen. De bedoeling is om ons in deze preek alleen maar bezig te houden met deze vijf zaken, en de andere kwesties te bewaren voor een andere gelegenheid.

1. De oorsprong van Gods Wet

Het gaat dus om de Wet van God, waaronder we – in het algemeen gesproken – niets anders moeten verstaan dan alles wat de Heere God ons, mensen, in Zijn heilig Woord heeft voorgeschreven als een regel voor ons doen en laten in ons lichamelijk en geestelijk bestaan¹². Maar in het bijzonder verstaan we hier onder Gods Wet de Wet van de Tien Woorden of Geboden, zoals die gegeven is door de dienst van Mozes en zoals die door God Zelf is geschreven op twee stenen tafels. Deze Wet van de Tien Geboden wordt bij uitstek de Wet van God genoemd, omdat ze een korte samenvatting¹³ bevat en de basis is van alles wat de allerhoogste God ons, mensen, heeft geboden of verboden. Dit alles komt in deze Tien Geboden als

10. narrewarrerijën

11. regt verstand

12. beide naar ziel en ligchaam

13. sommier

in een middelpunt samen. Daarom vormen zij de kern¹⁴ waaruit alle afzonderlijke plichten van onze ‘redelijke godsdienst’ en alles wat daarmee samenhangt voortkomen, zoals de grote en kleine takken van een boom uit de wortel en de stam voortkomen. Welnu, daarom heet deze Wet van de Tien Geboden in het bijzonder en bij uitstek de Wet van God.

Wat deze Wet betreft, moet gezegd worden dat ze beslist geen menselijke maar een hemelse en gegeven wet is en dat ze woordelijk aan ons is doorgegeven – zoals we ze nu nog lezen. Ze is ons vanuit de hemel geopenbaard tot een richtsnoer voor ons leven. Daarom staat als opschrift van de Wet¹⁵ in Exodus 20 vers 1: ‘Toen sprak God al deze woorden.’ De reden hiervan is vanuit het vers zelf gemakkelijk te begrijpen, want God is de Allerhoogste, de Schepper en Onderhouder van hemel en aarde, en van alle schepselen die daarin en daarop gevonden worden. Hij heeft alle schepselen uit niets gemaakt en onderhoudt en regeert alle dingen op een onmiddellijke wijze¹⁶ door Zijn almachtige hand. Deze grote en volstrekt heerlijke God is daarom ook de almachtige Heere en Koning van alle mensen. Hij is de Koning van alle koningen en de Heere van alle heren. Hij geeft aan allen ‘het leven, de adem en alle dingen’ (Hand. 17:25).

Daarom moeten alle mensen – dus werkelijk allen die op aarde leven – God als hun allerhoogste Koning en almachtige Heere¹⁷ geheel volmaakt en met al de krachten van hun ziel dienen en

14. de stam en wortel

15. vooraan het hoofd derzelve

16. ogenblikkelijk

17. Souvereinen Opperheer

gehoorzamen. Zij moeten geheel en al voor de Heere zijn en voor Hem leven; het is hun taak Hem, ja, Hem alleen steeds te verheerlijken en te dienen, want God heeft alles gemaakt om Zijns Zelfs wil (vgl. Spr. 16:4).

Deze algemene relatie¹⁸ tot God geldt zonder onderscheid voor alle mensen, omdat zij als schepselen van God van Hem afhankelijk zijn en altijd blijven. Maar er is nog een andere relatie waarin die afhankelijkheid van God ervaren wordt. Die geldt alleen voor degenen die werkelijk uitverkoren en gelovig zijn. God heeft hen door Zijn Zoon Jezus Christus uit vrije genade van de zonden en uit de macht van de duivel verlost, en hen door Zijn Heilige Geest opnieuw naar Zijn beeld herschapen. Zij hebben zich daardoor ook met een hartelijke bereidwilligheid aan de drie-enige God in het genadeverbond overgegeven. Zo zijn zij voor eeuwig, naar lichaam en ziel, Zijn eigendom en leven zij geheel en alleen voor Hem naar Zijn wil en gebod. De Heere God is dus voor alle mensen de almachtige Heere en soevereine Koning op grond van Zijn schepping en onderhouding. Daarenboven is Hij ook en in het bijzonder de Heere en Koning van alle gelovigen door de genadige verlossing in Christus Jezus. Het is dan ook vanzelfsprekend dat God in algemene zin aan alle mensen en in het bijzonder aan Zijn uitverkorenen, de ware gelovigen, Zijn Wet moest geven en die aan hen moest bekendmaken als een vaste regel en norm voor het leven. Naar die norm wil God voor altijd door hen gediend en gevreesd worden. Hij wil dat zij Hem met lichaam en ziel voortdurend en heel nauwgezet¹⁹ zullen gehoorzamen, zoals

18. afhankelijkheid

19. op het nauwkeurigste

een aardse koning zijn onderdanen wetten geeft om daarnaar te leven. Daarom staat er in Jesaja 33 vers 22: ‘De HEERE is onze Rechter, de HEERE is onze Wetgever, de HEERE is onze Koning.’ Zo is het werkelijk. De Heere heeft de mens geschapen en hem direct een diep besef van Zijn heilige en volmaakte Wet in het hart gedrukt. Dat heeft de mens zelfs door de zonde niet geheel en al kunnen verliezen, zoals Paulus ons leert in Romeinen 2:14 en 15.

Hierbij heeft de Heere het echter beslist niet willen laten; nee, Hij heeft Zijn heilige Wet daarna nog meer en op veel andere manieren aan de mensen bekendgemaakt. Maar de meest bijzondere²⁰ en plechtige openbaring van de Wet van God hebben de Israëlieten in de woestijn op de berg Sinaï ontvangen. Toen richtte de Heere Zijn verbond met hen op, een verbond dat Hij al lange tijd tevoren met hun vaders had gesloten. Toen behaagde het de Heere om Zijn heilige Wet op een bijzondere manier vanuit de hemel te openbaren en die te omschrijven in tien verschillende Woorden of Geboden. In het korte bestek daarvan²¹ heeft Hij heel de dienst van en de gehoorzaamheid aan God duidelijk vastgelegd.

Dit is nu de heilige en volmaakte Wet van God, die de Israëlieten op deze wijze van God, de Heere, Zelf op een bijzonder luisterrijke manier door de dienst van Mozes ontvangen hebben. Vanaf die tijd is deze Wet tot nu toe altijd in de wereld gebleven; en ze zal er ook blijven als de stellige en nauwkeurige norm en regel voor het doen en laten van alle mensen in hun geestelijk en lichamelijk bestaan.

20. zonderlingste

21. in welken korten omtrek

Deze Wet is dus geheel en al van goddelijke oorsprong. God geeft haar aan de mensen, Hij en niemand anders spreekt en gebiedt daarin. Dit hopen we in het vervolg, als de Heere wil en wij leven, nog nader te bezien.

2. De geestelijke inhoud van Gods Wet

Wat nu de inhoud van deze Wet des Heeren betreft, moet gezegd worden dat ze geheel geestelijk is. Dat wil zeggen dat ze niet alleen betrekking heeft op het lichaam van de mens, waarmee hij werkt en bezig is, maar ook op diens geest, op het innerlijk, de gedachten, de emoties, de lusten, en alles wat hem innerlijk bezighoudt. Dit leert Paulus ons heel duidelijk in Romeinen 7 vers 14: 'Want wij weten dat de wet geestelijk is, maar ik ben vleeselijk, verkocht onder de zonde.' Ach, als dit door ons toch eens echt begrepen zou worden!

De mens bestaat uit twee delen, ziel en lichaam; en met beide moet hij God, zijn Schepper en Heere, volmaakt dienen, liefhebben en gehoorzamen. De Heere is beslist niet tevreden als we Hem alleen maar uitwendig dienen, met ons lichaam. O nee, Hij wil door ons ook en vooral gehoorzaamd en gevreesd worden in onze ziel, met al de krachten, emoties en gemoedsbewegingen van ons innerlijk. De ziel is het edelste van de mens, en daarom moet die vooral aan God geofferd worden om Hem te dienen en te gehoorzamen. Daarom zegt de Heere in Spreuken 23 vers 26: 'Mijn zoon, geef Mij uw hart!' Dat wil zeggen: Dien Mij, vrees Mij en bemin Mij met uw hart en met alles wat in u is. 'Uw hart houde Mij woorden vast, onderhoud Mij geboden en leef' (Spr. 4:4).

Welnu, God heeft deze Wet, de Tien Geboden, gegeven om zowel de ziel en het inwendige van de mens als zijn lichaam met

alle concrete²² daden aan Hem te verbinden en Hem met grote toewijding te gehoorzamen. Maar dit wordt door niemand echt goed begrepen dan alleen door hen die werkelijk bekeerd en wedergeboren zijn, want van hen heeft de Heere door Zijn Heilige Geest het verstand verlicht. Onbekeerde mensen denken meestal dat het al goed is als ze de Wet van God alleen maar zo'n beetje naar de letter²³ houden en daar hun daden op baseren. Maar ze letten er niet op of hun ziel in oprechte liefde en gehoorzaamheid aan God verbonden is. Hun houding is als die van 'een botte duif, zonder hart' (Hos. 7:11).

Het is met hen als met de jonge man uit het Evangelie, die toen de Zaligmaker hem de geboden van de Wet voorhield, durfde te antwoorden: 'Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af; wat ontbreekt mij nog?' (Matth. 19:20) Hij keek alleen maar naar zijn daden en levenswandel, maar hij kende zijn hart niet en had nooit gemerkt dat het vol slechtheid en vijandschap tegen Gods Wet is. Zo was het in die tijd ook met de farizeeërs, de leraren van de Wet en de Schriftgeleerden. Ze gehoorzaamden de Wet alleen maar in uitwendige zin en richtten zo hun leven in. Wat hun innerlijk leven betreft, was het echter heel anders – daarin overtraden ze de Wet, maar daar keken ze niet eens naar om. Daarom zei Christus van hen dat ze wel het buitenste van de drinkbeker en schotel reinigden, maar vanbinnen vol roof en onmatigheid waren. Ja, ze waren als de witgepleisterde graven, die vanbuiten wel schoon leken, maar vanbinnen vol doodsbeenderen en onreinheid waren (Matth. 23:25 en 27).

22. uitwendige

23. in derzelve grove letter

Maar, geliefden, het is met Gods Wet heel anders gesteld! Het is beslist niet genoeg dat ons uitwendig leven met de Wet in overeenstemming is. O nee, ons hart en ons innerlijk leven moeten daarmee geheel en al overeenkomen. Al onze gedachten, onze gemoedsbewegingen, onze lusten en onze genegenheden moeten volkomen aan Gods Wet voldoen. Denk bijvoorbeeld aan wat de Heere ons in Zijn Wet verbiedt: 'Gij zult niet stelen.' Het is niet voldoende als we oppassen om in uitwendige zin geen dief te zijn of oneerlijk te handelen. Nee, we moeten ook niet de minste begeerte in ons hart hebben. Als dat wel zo is, overtreden we direct de Wet van God in ons hart, en liggen we onder de vloek daarvan. Daarom leert de Zaligmaker ons in Mattheüs 5:27 en 28: 'Gij hebt gehoord dat van de ouden gezegd is: Gij zult geen overspel doen. Maar Ik zeg u, dat zo wie een vrouw aanziet om haar te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan.'

Ja, de minste lust of begeerte die in het innerlijk opwelt en in strijd is met een van Gods geboden, is van meet af aan een zondige overtreding van Gods Wet in het hart, ook al waakt men nog zozeer om de daad zelf te voorkomen. Het is een verdoemelijke en vloekwaardige zonde, waardoor de mens Gods toorn op zich laadt en waarom hij als een moedwillige schender van de Wet verdient om eeuwig gestraft te worden. Zijn hart is immers niet werkelijk gehoorzaam aan Gods Wet. Ook al doen we dan geen zondige daden, we zondigen toch wel tegen God in ons hart; en dat is al genoeg om voor eeuwig met ziel en lichaam in de hel geworpen te worden.

Dit is iets wat alle niet-wedergeboren mensen niet kunnen begrijpen, en dat is de oorzaak van al hun ellende en rampzalig-

heid. Daaruit komt het zelfbedrog²⁴ voort van een deugdzaam leven, van hoogmoed en zorgeloosheid die we meestal bij hen zien. Dit zorgt ervoor dat zij hun zonden en goddeloosheid, hun vloekwaardige en machteloze toestand om het goede te doen niet goed kunnen zien. Daarom kunnen zij zich niet werkelijk voor God verootmoedigen vanwege hun toestand en evenmin uitzien naar Christus Die hun ziel rechtvaardig en heilig kan maken.

Zo was het met de apostel Paulus gesteld. Toen hij namelijk nog niet wedergeboren was en onbekeerd, wist hij niets van de zuiverheid, de heiligheid en geestelijkheid van Gods Wet. Hij dacht dat het goed met hem was als hij maar oppaste voor slechte en zondige daden en als hij zich in zijn uitwendig leven maar netjes aanpaste aan Gods Wet. Maar wat veranderde dit, toen God hem ging bekeren, hem in het hart raakte en de verduisterde ogen van zijn verstand opende. Toen werden de kracht en de geestelijkheid van de Wet helder aan hem getoond. Toen zag Paulus dat de minste lust of snel opkomende begeerte van het hart tegen één van Gods geboden een goddeloze schending en overtreding was van de Wet des Heeren, waardoor een mens verdient om voor eeuwig verdoemd te worden. Hoor hem dat belijden in Romeinen 7 vers 7: 'Ik kende de zonde niet dan door de wet; want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren.' Hier ziet u het! Paulus had in zijn onbekeerde leven al wel over de zonde gesproken en erover horen spreken, maar hij had nog nooit goed geweten of begrepen wat nu eigenlijk zonde is. Hij kende de zonde niet. Maar toen God hem de geestelijkheid

24. valsche waan

van de Wet leerde kennen, leerde hij pas echt wat zonde is. Toen werd hij in eigen oog even slecht en goddeloos en even onrein en verdoemelijk als hij eerst een goed en deugdzaam mens had geleken.

Ja, geliefden, er is voor de mens niets méér nodig om te weten dan de geestelijkheid van Gods Wet. Als we daar niet van weten, kan niemand zalig worden of God werkelijk kennen. Dit is ‘de verborgenheid des HEEREN’ die er is ‘voor degenen die Hem vrezen’ (Ps. 25:14). Daarom juist moet die voortdurend worden verkondigd en aan de mensen bekendgemaakt worden, opdat zij door Gods genade mogen komen tot ware kennis van hun zonden en geschikt gemaakt worden voor het Evangelie. Zo hebben we enkele opmerkingen kunnen maken over de oorsprong en de geestelijkheid van de Wet van God.

3. Gods Wet is volmaakt

Nu gaan we over tot ons derde aandachtspunt, namelijk de volmaaktheid van Gods Wet. Hierover spreekt David, de man naar Gods hart, in Psalm 19 vers 8: ‘De wet des HEEREN is volmaakt, bekerende de ziel.’ En in Psalm 119:96 klinkt het: ‘In alle volmaaktheid heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd.’ Daarom noemt de apostel Jakobus de Wet van God een ‘volmaakte wet, die der vrijheid is’ (Jak. 1:25). Dit mag gezegd worden van het geheel van al Gods wetten zoals die in al haar facetten overal in Gods Woord aan ons worden voorgehouden. Maar in het bijzonder geldt dit wel voor de Wet van de Tien Geboden.

We hebben al gezien dat deze Tien Geboden de grondslag en het fundament vormen van al de wetten van God. Er is in heel Gods Woord geen enkel gebod of verbod dat zijn grondslag

niet heeft in deze Wet van de Tien Geboden en daaruit niet kan worden afgeleid²⁵. Alle vermaningen en plichten die in de Heilige Schrift als gebod of verbod aan ons worden voorgehouden, zijn evenzoveel nadere verklaringen en uitbreidingen van de Tien Geboden. Het zijn allemaal takken en takjes van een en dezelfde boom.

Daardoor is deze Wet – in uit- en inwendige zin – een geheel volmaakte regel voor ons leven en onze levenswandel. Deze Wet zegt ons dat we, om God te dienen, Hem geheel volmaakt moeten gehoorzamen. Wie deze Wet van God met ziel en lichaam volmaakt kan onderhouden, is een volmaakt mens, een ‘mens Gods’ die ‘tot alle goed werk volmaakt [is] toegerust’ (2 Tim. 3:17). Om op even volmaakte wijze heilig en godzalig te zijn als Adam vóór de zondeval, is er niet meer nodig dan een werkelijk goed onderhouden van de Tien Geboden. Ieder die dat kan doen zonder ook maar één enkele keer te struikelen of te verzuimen, zonder ook maar één enkele slechte neiging of begeerte, en daarin altijd volhardt van zijn geboorte tot zijn dood toe – ja, die mens zal niet in de verdoemenis komen en zeker het eeuwige leven beërven.

Eenmaal vroeg een jongeman aan de Zaligmaker: ‘Goede Meester, wat zal ik goeds doen, opdat ik het eeuwige leven hebbe?’ Jezus antwoordde hem toen: ‘Wilt gij in het leven ingaan, onderhoud de geboden’ – en toen hield Hij hem een gedeelte van de Tien Geboden voor; zie Mattheüs 19:16 en 17. Welnu, als deze ‘rijke jongeling’ slechts de Wet van de Tien Geboden kon onderhouden, zou hij zalig worden en het eeuwige leven binnengaan. Dan had hij immers een volmaakte gehoorzaam-

25. dat daarin en daaruit zijn beginsel niet heeft

heid gekend; ja, hij zou volmaakt en zonder zonde geweest zijn. Het is daarom een heel dwaze en goddeloze mening van de roomsen, de socinianen²⁶, de remonstranten, enzovoort, die stellen dat de Wet van de Tien Geboden niet volmaakt zou geweest zijn. Zij zijn van mening dat deze Wet in de tijd van het Oude Testament geen volmaakte godsdienst of gehoorzaamheid geëist heeft. In de tijd van het Nieuwe Testament zou Christus deze Wet tot volmaaktheid gebracht hebben door er enkele geheel nieuwe geboden aan toe te voegen en sommige van de oude een ruimere strekking te geven dan tevoren. Maar het is niet nodig de mening van deze mensen te weerleggen, omdat zij helemaal geen begrip hebben van wat de Wet van God bedoelt. Ze missen immers elke vorm van geestelijk en zaligmakend licht. Daarom kunnen ze ook niets begrijpen van de geestelijkheid en de oneindige volmaaktheid van Gods Wet. En ze willen die ook niet begrijpen, want zodra dit het geval zou zijn, zouden al hun verkeerde opvattingen over de weg tot de zaligheid volkomen in duigen vallen. Dan bleef er voor hen niets anders over dan – volgens onze gereformeerde opvattingen – al hun zaligheid uit vrije genade in de Heere Jezus te zoeken. Maar in hun rampzalige blindheid lasteren ze deze leer op een smadelijke manier en verwerpen ze die als een goddeloze mening.

Welnu, het staat dus vast dat de Wet van de Tien Geboden een goddelijke oorsprong heeft, dat ze zeer geestelijk van karakter

26. Socinianen zijn volgelingen van Faustus Socinius (1539-1604), die zich alleen wilde laten leiden door de gezonde rede. Wat daarmee in strijd was, moest worden verworpen. Zij wilden bijvoorbeeld niets van de Drie-eenheid weten, en verwierpen op grond van hun overtuiging ook de Bijbelse leer van Christus' genoegdoening voor de zonden.

is en daarom ook zeer volmaakt. Ze is ons van God gegeven tot een volmaakte regel of voorschrift voor ons leven, zodat de mens die ze doet, door haar ook zal leven en voor eeuwig volmaakt en gelukkig zal zijn (Ez. 20:11).

4. Gods Wet is onveranderlijk

Het vierde wat we van deze Wet des Heeren moeten opmerken, is de eeuwigdurende onveranderlijkheid ervan. Het is heel erg nodig dat dit door ons goed geweten en geloofd zal worden. Want, geliefden, deze Wet vloeit wat de wezenlijke inhoud en de formulering²⁷ betreft geheel en al voort uit het wezen van Gods volmaakte heiligheid. Alles wat daarin geboden en verboden wordt, rust op de betrekking die alle mensen als afhankelijke schepselen tot God hebben, want Hij is hun soevereine Heere en almachtige Schepper. Daarom werd de Wet al direct bij de schepping door God in het hart van Adam ingeprent. Vanaf die tijd tot nu toe is deze onveranderd gebleven als een volmaakt richtsnoer voor het hele in- en uitwendige leven van de mensen. En nooit, tot in eeuwigheid niet, zal deze Wet ook maar voor het minste deel veranderd kunnen worden – net zomin als God Zelf, Die deze Wet gegeven heeft, kan veranderen. Zelfs in de hemel, in de zalige eeuwigheid, zal deze Wet zonder de minste verandering gehandhaafd blijven. De hemelse zaligheid zal alleen maar bestaan in de volmaakte gehoorzaamheid en onderhouding van deze Wet. Ja, in de grote dag van het voor allen geldende laatste oordeel zal deze Wet van de Tien Geboden in de rechterhand van Christus zijn, de hoogste Rechter van de levenden en de doden. Zoals de Wet nu op elke rustdag

27. de uitgedrukte letter des gebods

publiekelijk²⁸ en luidkeels gelezen wordt voor de oren van heel de gemeente, zo zal diezelfde Wet door Christus Zelf met luide stem gelezen worden voor de oren van heel de wereld. Dan zullen alle mensen, de goede en de slechte, naar de normen van deze Wet geoordeeld worden. Zij die door de genade van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus de Wet gehouden hebben, zullen leven en ingaan in de eeuwige vreugde; maar die haar niet gehouden hebben, zullen verdoemd worden en ingaan in de eeuwige pijn.

Hieruit blijkt wel hoe vast en onveranderlijk deze heilige Wet van God is, en dat zij zal gehandhaafd blijven tot in alle eeuwigheid. O, geliefden, de hemelkoepel en de aarde vormen materieel gezien²⁹ een sterk gebouw dat rust op een machtig fundament; maar u zult eerder dat machtige bouwwerk voor uw ogen zien vergaan dan dat er ook maar één letter van deze Wet van God vergaat.

Toen onze Zaligmaker op een gegeven moment in het bijzonder op de heiliging van Zijn gelovige kinderen wilde aandringen, zei Hij tegen Zijn discipelen – en daarmee onderwees Hij hen: ‘Meen niet dat Ik gekomen ben om de Wet of de Profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om die te ontbinden, maar te vervullen. Want voorwaar zeg Ik u: Totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet één jota noch één tittel van de Wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied’ (Matth. 5:17 en 18). Dat was ook de reden waarom de Heere Zijn Wet in geschreven vorm aan de kinderen van Israël gaf. Hij gaf die niet alleen mondeling en liet die niet alleen opschrijven in een boek

28. opentlijk

29. wat hun stoffelijk wezen aanbelangt

zoals ook wel met andere goddelijke openbaringen gebeurde; maar Hij heeft de Wet met Zijn eigen hand opgeschreven, op twee stenen tafels. Dat deed God nooit eerder en nooit meer daarna, en daarmee wilde Hij de wereld duidelijk aantonen hoe eeuwigdurend, hoe vast en onveranderlijk deze heilige Wet van Hem is.

Dat geldt natuurlijk alleen voor de wezenlijke inhoud van de geboden. Er zijn enige specifieke bewoordingen in de Wet des Heeren die er zeer zeker aan toegevoegd zijn omdat ze alleen op de bijzondere positie van het volk Israël betrekking hadden. Deze Wet van de Heere werd immers het eerst op een plechtige manier aan dit volk gegeven. Dat wordt ook duidelijk uit het opschrift boven de Wet, waar staat dat de Heere hen uit Egypteland, uit het diensthuis heeft uitgeleid. Het blijkt ook uit de belofte die in het vijfde gebod gegeven wordt dat hun dagen verlengd zouden worden in het land dat de Heere hun geven zou. Die passage zag toentertijd alleen op het land Kanaän, dat de Heere aan de Israëlieten gaf uit kracht van het verbond dat Hij met hun vaders gesloten had. Zo zijn er meer woorden die naar de letter bijzonder op de situatie van het volk Israël slaan en daarom ook als veranderlijk zijn op te vatten. Maar, geliefden, dit raakt beslist niet de wezenlijke inhoud van de Wet of de aard³⁰ van het gebod. Het zijn niet meer dan enkele toevallige omstandigheden die aan verandering onderhevig zijn maar die de Wet zelf niet wezenlijk doen veranderen.

De Wet van God heeft tien aparte geboden, die elk een bepaalde inhoud hebben. Deze Tien Geboden vormen samen in eigenlijke zin de Wet van God, en geven alle met hun eigen

30. stoffe

formulering te kennen dat ze naar hun wezen een eeuwig durende en onveranderlijke zedelijkheid bezitten. Wie daarover een andere mening heeft, schendt de Wet van God en vernietigt het meest heilige gebod van God. Dan valt hij in het zware oordeel waarmee Christus alle overtreders van de Wet bedreigd heeft: ‘Zo wie dan een van deze minste geboden zal ontbonden en de mensen alzo zal geleerd hebben, die zal de minste genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen; maar zo wie ze zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen’ (Matth. 5:19). Hieruit blijkt voldoende dat Gods Wet een vastheid en onveranderlijkheid heeft die tot in de eeuwigheid duurt.

5. Gods Wet is heilig

Nu blijft er nog één punt over om aan te tonen, en dat is de heiligheid van Gods Wet. Ook dit is voor ons van groot belang om goed te weten, want hieruit vloeit onze plicht³¹ voort om deze Wet geheel volmaakt, naar ziel en lichaam, te gehoorzamen, als wij althans zalig willen worden en Gods genade voor eeuwig willen bezitten. Hierover spreekt de apostel Paulus in Romeinen 7 vers 12: ‘Alzo is dan de wet heilig, en het gebod is heilig en rechtvaardig en goed.’ Ook Petrus spreekt over het heilige gebod dat aan de mensen gegeven is; zie 2 Petrus 2:21. Deze heiligheid en rechtvaardigheid van de Wet bestaan vooral hierin dat zij geheel en al voortvloeien uit Gods heilige natuur, uit Zijn wezen. Daarom is de Wet een uitdrukking en een beeld van de onveranderlijke heiligheid die in God Zelf is – een heiligheid waardoor Hij Zijn eigen goddelijke eer en deugden

31. verbindtenis

oneindig liefheeft en alles wat daartegen strijdt onmetelijk haat. Daaruit vloeit natuurlijk voort dat er geen andere heiligheid, rechtvaardigheid of goedheid is en ook nooit kan zijn dan alleen die welke bestaat in de volmaakte gehoorzaamheid en onderhouding van deze Wet van God. Alles wat daarvan ook maar enigszins afwijkt of daartegen ingaat, is dan ook een vreselijke onheiligheid en ongehoorzaamheid tegenover de allerhoogste God. Het is een ontoren van Zijn heilige majesteit en een blijk van goddeloze vijandschap tegenover de Allerhoogste. De Heere kan niet achterwege laten deze ongehoorzaamheid te haten en te bestraffen, evenmin als Hij kan ophouden Zichzelf en Zijn eigen deugden lief te hebben en uit te dragen.

Hieruit blijkt heel duidelijk, geliefden, dat Gods Wet zo heilig en rechtvaardig is dat ze daarom door ons en alle mensen in uiterste volmaaktheid gehoorzaamd en onderhouden moet worden. Daarin mag geen enkele en zelfs niet de geringste afwijking of overtreding gevonden worden, op straffe van de eeuwige dood en verdoemenis. God Zelf leert ons dit immers heel duidelijk in Zijn Woord. Lees Galaten 3:10, waar de Heere tegen alle mensen spreekt: 'Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.' Ditzelfde had de Heere ook al eerder, in de tijd van het Oude Testament, gesproken tot het volk Israël: 'Vervloekt zij, die de woorden van deze wet niet zal bevestigen, door die te doen. En al het volk zal zeggen: Amen' (Deut. 27:26).

Dit nadrukkelijke vonnis³² van God is zó vast verbonden met de Wet, dat die zonder deze uitspraak niet kan bestaan. Als iemand de Wet leest zonder dit vonnis daarbij te betrekken,

32. sententie

weet hij niet wat hij leest. De Wet kan immers alleen maar goed begrepen worden als men dit goddelijke vonnis werkelijk innerlijk verstaat. Iedere overtreder van de Wet is van God vervloekt, hoe gering de overtreding ook mag zijn. De straf die op deze vloek volgt, zal door de hand van God Zelf beslist worden uitgevoerd; dat ligt even vast als de zekerheid dat God Zelf deze vloek over de overtreder heeft uitgesproken. Hier moeten we heel goed op letten! We mogen nooit gaan spotten met Gods bedreigingen, want we hebben te doen met de heilige en waarachtige God. Hij 'is geen man, dat Hij liegen zou, noch een menskind, dat het Hem berouwen zou; zou Hij het zeggen en niet doen, of spreken en niet bestendig maken?' (Num. 23:19)

We moeten dus als zeker vaststellen dat we de Wet van God in alle onderdelen geheel volmaakt naar ziel en lichaam moeten onderhouden. Dat dienen we als een fundamentele waarheid van ons geloof te aanvaarden. Dit geldt in volkomen mate gedurende ons hele leven, vanaf de geboorte tot aan de dood. Zodra we maar enigszins afwijken of in zonde struikelen, zijn we door God, de Heere, vervloekt en tot de eeuwige helse straf en verdoemenis veroordeeld.

Welnu, dit moeten wij allereerst geloven, vóór alle andere dingen. Van hieruit moet ons geloof in Gods waarheid zijn begin vinden. Wie deze dingen niet op deze manier oprecht en met zijn hart gelooft, die gelooft geen enkele waarheid van God. Daarom moet zo iemand als een ongelovige voor eeuwig verdoemd worden (Mar. 16:16). We moeten niet voor de dag komen met onze 'bedekselen der schande'³³ waarmee wereldse,

33. 2 Kor. 4:2.

onbekeerde mensen zich gewoonlijk behelpen om hun schuld en goddeloosheid te verbloemen. Dan wordt gezegd: Niemand kan God volmaakt dienen; we doen zoveel we kunnen, voor zover we daartoe in staat zijn, en we hopen dat God ons de rest zal vergeven ... en zo verder. O nee, vrienden, dit is de weg waarlangs ons gereformeerde volk helaas in grote aantallen regelrecht naar de hel gevoerd wordt. Om onze kostbare ziel te behouden moeten we er allereerst van overtuigd zijn dat onze verplichting tegenover Gods heilige Wet zó is, als zojuist is beschreven.

Toepassing

Nu zegt iemand misschien: Maar wat moet er dan van de mens terechtkomen? Alle mensen zijn immers overtreders van Gods Wet, niemand kan die volmaakt onderhouden; welke raad hebt u dan voor ons? Hierop antwoorden we: Laten we vóór we wat anders doen met de hulp van Gods genade onze overtredingen van Gods heilige Wet ernstig gaan overdenken. We moeten ervan overtuigd zijn en geloven dat de vloek van de Wet werkelijk óns geldt³⁴ en dat we door onze zonden onder die vloek gekomen zijn, zoals de Schrift leert: ‘Want zovelen als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder de vloek’ (Gal. 3:10). We moeten onszelf leren kennen als vervloekte zondaren en rampzalige booswichten die door God werkelijk veroordeeld zijn tot de eeuwige helse straf en verdoemenis.

Daar moeten we onze aandacht geheel op blijven richten, zó lang tot we ervaren dat ons hart door de Geest van overtuiging daaronder diep benauwd, smartelijk gewond en verslagen is ge-

34. wel vastelijk toeëigenen

worden; totdat onze ogen een bron van tranen zijn geworden. Dan gaan we met onze hand ons doodsvonnis onderschrijven en zeggen we: God is heilig en rechtvaardig, maar wij zijn goddeloos, gruwelijk voor God, onrein en verdoemelijk. Wee, wee onzer dat we zó gezondigd en God zó verschrikkelijk vertoornd hebben. ‘Ik ken mijn overtredingen, en mijn zonde is steeds voor mij’ (Ps. 51:5).

Wilt u ook weten hoe het verder moet? Dan zullen we net als de misdadigers die door de wereldse rechters onder ons ter dood veroordeeld zijn, bitter gaan huilen en kermen. Dan zijn we in zware rouw en droefheid over onze rampzalige staat. Dan zullen we ons voor God en mensen schamen over onze goddeloosheid, en erkennen dat onze toestand totaal hopeloos en radeloos is. Dan weten we ook niet meer wat we kunnen doen om behouden te worden. Dan nemen we door de genade en de kracht van de Heilige Geest – Die de Geest van het geloof is – de gestalte aan van de tollenaar in het Evangelie. We staan met hem heel nederig en boetvaardig voor de hoge en heilige God in de hemel, en roepen tot Hem van grote afstand, met neergeslagen ogen: ‘O God, wees mij zondaar genadig!’

Dan komen we als goddeloze, vervloekte en machteloze zondaren tot Christus Jezus. We laten ons door het woord van het heilig Evangelie ten volle overtuigen dat Hij volstrekt nodig is, maar ook volkomen bekwaam, volkomen toereikend³⁵ en werkelijk gewillig om ons zalig te maken. Dan grijpen we Hem met de hand van het waarachtige geloof aan tot onze volkomen

35. algenoegzaam[heid]

Borg, Verlosser en Zaligmaker. We geven ons dan geheel en al aan Hem over, opdat Hij ons door Zijn kruisdood uit genade van al onze zonden en van de vloek der Wet zal verlossen. We grijpen Hem aan opdat Hij ons door Zijn Heilige Geest zal bekeren en in staat stellen om oprecht gehoorzaam te zijn aan heel de Wet van God. Zo zal deze Wet ons dan door de genade van de Heere Jezus gaan dienen om drie belangrijke doelen te bereiken: ze zal een *spiegel* voor ons zijn om daaruit onze zonden te leren kennen, een *'tuchtmeester'*³⁶ om ons vanuit onszelf tot Christus te laten gaan, en een *regel* voor ons leven om haar te onderhouden met een nieuw³⁷ en gelovig hart. Dit zijn de drie doelen waarom de Heere Zijn heilige Wet aan ons, zondige mensen, gegeven heeft.

Welnu, geliefden, dit is de enige weg om zalig te worden! Hierbij zullen we het nu laten, terwijl we de Heere bidden of Hij deze prediking wil zegenen.

Amen.

36. Zie Gal. 3:24.

37. wedergeboren